

opusdei.org

L'actitud dels de l'Opus Dei "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells
Gorina (1915-2002), publicat per
l'editorial La Formiga d'Or.

11/01/2011

Jo mantenia amb ells certes
distàncies, tot i l'amistat, i no hi tenia
cap mena de compromís. Ara bé,
davant de gent aliena a l'Opus Dei sí
que em considerava d'ells, i em feia
el valent. Altres vegades, com
conscient que jo només era l'ase dels

cops, segons qui em preguntava pel cas, intentava defensar-los, però desmarcant-me de l'assumpte. N'hi havia que em deien, en to acusatori: "Però, si el pis està al teu nom!" I davant aquella actitud tan injusta, arribà un moment que ja no em defensava: no em venia de gust dir que no n'era.

Certament, anava poc sovint al Palau, però de tant en tant sí que hi acudia, potser per provocar i tot. La gent hi arribava cap a les tres de la tarda, es posaven a estudiar fins a les cinc, berenaven a la petita cuina, tornaven a estudiar, i a les vuit, tots plegats al voltant de la taula de la biblioteca, feien una estona d'oració, llegint trossos de l'Evangelí o d'alguna de les pàgines de *Camí* que Joan Beta estava traduïnt.

Algun cop, vaig intentar explicar als altres alguna de les coses que m'havien passat, relacionades amb la

mala premsa que l'“Obra” tenia en aquells moments, però no em deixaven, em feien callar. Tots en tenien, d'històries similars –bromes de mal gust, discriminacions, insults, amenaces– i no volien amargar-se: ens hauríem passat tot el dia explicant desgràcies. En canvi, hi havia un ambient i un bon humor que hauria sorprès qualsevol que ho hagués vist. Com si no passés res. En Termes portava molt ben portat el pes d'aquella tensió continguda.

Va ser el mateix mossèn Escrivà qui insistí molt que no guardéssim rancors, que no murmuréssim de ningú, que ni tan sols entre nosaltres parléssim d'aquestes coses, per evitar les possibles –i ben comprensibles– reaccions irades. Deia que ens havíem de dedicar a “resar, callar, treballar, somriure i perdonar”. Un dia en Termes li va escriure, en nom de tots, dient-li que no es preocupés, que ni pensaven en aquelles

ximpleries, i que per tant tampoc no en jutjaven els autors. En aquella època, les cartes del fundador a Barcelona sovintejaven. Eren molt freqüents les seves notícies, des de tots els racons d'Espanya. Explicava amb dues ratlles –o a vegades, amb lletres més llargues–, i amb aquells traços fermes i gruixuts de la seva ploma, les últimes novetats de la labor apostòlica que s'anava estenent pertot arreu, i afegia consideracions, i detalls de les activitats que feia, i paraules animants per a cada u. A les primeres cartes li costava recordar correctament el meu cognom, i posava “Ballcells”, dient, de broma, que l'escrivia amb moltes eles per no deixar-se'n cap.

Mossèn Escrivà de Balaguer va reviure, per tant, a Barcelona, els primers anys quaranta, situacions similars a les que va haver de passar durant la guerra. Tant a Madrid el primer any de la contesa, com en el

mes i mig que estigué a Barcelona, a final del 37, havia hagut de viure de manera clandestina, anant de casa en casa, amagant-se en diferents recers, mirant de passar inadvertit.

Ara no el perseguien per matar-lo, com aleshores, però sí per linxar-lo moralment. Ara, en aquesta nova època de clandestinitat, la veritat és que podia haver-se defensat i contraatacar, i muntar fins i tot un bon escàndol eclesiàstic, i posar en evidència totes aquelles bajanades. I li haurien fet cas. Entre els bisbes que el coneixien, la gran majoria dels espanyols, tenia un prestigi molt notable, i el feien anar per tots els bisbats a predicar als capellans i als seminaristes, i alguns ordes religiosos també el cridaven perquè atengués els seus. S'hauria pogut defensar bé. De fet, les seves credencials i la seva bona fama van fer que dos anys després la Santa Seu trigués només unes quantes

setmanes a concedir el *nihil obstat* perquè l'Opus Dei fos erigit canònicament i pogués comptar amb els seus propis capellans.

Podia haver-se defensat perfectament, però s'estimà més no fer soroll, i no posar en evidència públicament aquelles persones que l'atacaven, i les institucions a les quals pertanyien, que d'alguna manera permetien aquelles actituds injustes. De fet, en els següents viatges que va fer a Barcelona sempre hi arribava a partir de quarts d'onze o les onze de la nit, perquè durant força temps hi va haver gent disposada a fer-li la guitza.

Quan penso en tot allò, se'm fa difícil comprendre quin era el perill que aquelles persones veien en una labor apostòlica, els efectius de la qual amb prou feines eren a Barcelona mitja dotzena de xicots. Ara, passat el temps, allò fa riure i tot, però

aleshores, a causa d'alguna gent que semblaven entestats a no voler entendre ni les coses més senzilles d'explicar, fou una tragèdia molt real i palpable per als qui la van viure.

La situació general d'incertesa tingué un punt d'inflexió important –tot i que les conseqüències pacificadores encara trigarien a arribar– a partir del mes de maig d'aquell 1941, que l'abat coadjutor de Montserrat, Aureli M. Escarré, començà d'escriure a Madrid, primer per demanar informació, i després per explicar notícies sobre els resultats dels seus intents pacificadors i les darreres dites que havien circulat sobre l'Opus Dei. Les cartes de l'abat –la primera és del 9 de maig– eren pragmàtiques: m'arriba això i allò de l'Opus Dei, què me'n pot dir, vostè? La correspondència entre l'abat i el bisbe sobre aquesta qüestió fou constant durant uns quants mesos. Les respostes del prelat de Madrid

intentaren explicar i aturar les parleries a les quals feia referència Escarré, a còpia de desmentir una rere l'altra cadascuna de les acusacions: «...l' *Opus és* veritablement *Dei* », insistia. Altres no es podien desmentir: era cert que el poder polític havia intervingut, que el “Tribunal Especial de Represión de la Masonería”, creat el setembre del 1940, havia començat a instruir un sumari (el general Saliquet, president del tribunal, va sobreseure el cas, després de la instrucció prèvia, davant les evidències que va obtenir contra aquelles acusacions), que alguns governadors civils feren investigacions (Correa Véglison), que la Falange els anava al darrere amb tota mena d'històries sobre la seva «escasa lealtad al Régimen». I tot gràcies a l'enrenou mogut des de certes sagristies i confessionaris.

L'abat Escarré, animat pel bisbe Eijo, va anar un dia al Palau, al cap d'uns mesos, per veure-ho tot de pròpia mà. Fou una visita molt cordial, i l'abat, complagut, convidà al seu torn aquells joves a passar la següent Setmana Santa a Montserrat, perquè a tothom li quedés ben clar que totes aquelles coses que es deien eren mentida. Acceptaren la invitació, i li van aclarir que l'any anterior ja hi havien anat de manera espontània, i que els havia anat tan bé aquella estada a les cel·les del monestir, i que els havia ajudat molt la pau i l'ambient de pregària que hi havien trobat, en aquells moments difícils.

Des de llavors, Escarré ja es quedà completament tranquil, i va poder continuar informant amb total coneixement de causa les famílies que li continuaven demanant consell. I Montserrat esdevingué, per als del Palau, un lloc de recer habitual. Hi anaven sovint, a passar

un cap de setmana, o als oficis de Setmana Santa. I hi anaven tant els que ja eren de l'Opus Dei com els que hi simpatitzaven. Una d'aquelles vegades s'hi va apuntar un noi anomenat Ernest Ragner, que solia anar al Palau a estudiar. No havia estat mai a Montserrat, i el fet de conèixer el monestir i els monjos, el va portar a decidir en el seu moment que aquella era la seva veritable vocació.

Allò no comportà, ni de lluny, la fi de les parleries, però la influència espiritual del monestir de Montserrat, sobretot a través dels seus confessors, tranquil·litzà moltes persones.

Ara bé, és molt més difícil desmuntar un rumor fals que no pas fer-lo córrer.

L'abat de Montserrat i bona part dels monjos del monestir benedictí foren, com ja he dit, una font que de

manera corporativa donava informació fonamentada sobre l'“Obra”. Escarré es va fer molt amic, íntim, d'Escrivà, i es van relacionar fins al moment mateix de la mort de l'exabat. Una de les darreres visites que va rebre a Viboldone va ser la de Torelló, just abans que el portessin, ja malalt de mort, a Barcelona.

Altres capellans i religiosos almenys respectaven el que desconeixien, o fins i tot, especialment a partir d'aquelles dates de la intervenció de Montserrat, s'ho miraren amb simpatia, malgrat que no ho entenguessin del tot.

Era el cas, per exemple, del pare jesuïta Joaquim Lamolla, amb qui jo tenia contacte des de feia molts anys. Sempre em deia: “Tu, primer de tot, sigues un bon metge.” M'havia vingut a visitar a Saragossa durant la guerra, quan jo era a l'hospital després de l'accident de cotxe. Ara li

havia parlat de tot allò, i el vaig trobar molt interessat i receptiu. Li vaig poder explicar la meva relació exacta amb l'“Obra”, cosa que no podia fer amb gairebé ningú, perquè ningú no em donava possibilitat d'explicar-me: només m'acusaven. Li vaig prestar *Camí*, i al cap d'uns dies em va dir que aquell llibre ja li havia fet servei, pel consell que s'hi donava d'anar prenent notes durant el dia dels assumptes que hom vol tractar amb Déu en la seva oració personal. Em deia que l'Opus Dei era “com un premi que ens ha tocat, després dels patiments”. Fins i tot vaig deixar-li, perquè el veiés i es convencés de la seva bondat, el text d'unes pregàries, anomenades en llatí *Preces*, que cada dia resaven els membres de l'“Obra”, i que estaven extretes en bona part de la tradició litúrgica de l'Església.

També es portà molt bé el doctor Ramon Roquer Vilarasa, un mossèn

savi que era catedràtic de filosofia en un institut, i que alguna vegada es va prestar a celebrar missa per a nosaltres. També ell havia conegut personalment mossèn Escrivà.

El meu germà Santiago diu que el pare jesuïta Thió i Rodés, prefecte del col·legi de Casp, l'endemà dels “fets” de la Congregació, li va dir al meu germà que “el pare Vergés s’ha equivocat”.

I el mateix pare Robert Batlle, sotsdirector de la Congregació de la Immaculada, havia confessat a Laureano López Rodó, uns dies abans de l’expulsió, que no li semblava gens malament que es volgués fer de l’Opus Dei.

Un altre home perplex fou el pare Evangelista de Montagut, amb qui jo havia reprès el contacte poc després de tornar a Barcelona, un cop llicenciat. L’anava a veure de tant en tant, tot i que ja m’havia dispensat de

la meva condició de terciari caputxí. Un bon dia, li vaig ensenyar *Camí*, i va fer un comentari que, segurament per la tensió d'aquells dies, no em va agradar gens, tot i que era força innocent. Era clar que no es referia a l'Opus Dei ni a la seva espiritualitat, i que el llibre només l'havia fullejat, però em vaig molestar. Al cap del temps, quan ens vam tornar a veure, em va confirmar que aquell seu comentari no tenia cap malícia, i vam restar altra vegada bons amics.

Ara bé, tot i això, semblava que ben poca gent tenia una idea prou clara del que era l'“Obra”. Hi havia força detractors i també defensors, però en general els primers parlaven des d'una ignorància força notable i els segons adoptaven la postura condescendent del qui espera que el temps ho guareixi tot. I el desconeixement durà temps. Només el pas dels anys acabà passant full.

I aleshores, les crítiques a l'Opus Dei vindrien d'altres àmbits, els polítics. Els documents secrets de la Falange, fa poc publicats, demostren que ja des de l'any 1942, quan els membres de l'"Obra" eren quatre gats a tot l'Estat, i amb un perfil sociològic més aviat baix, l'Opus Dei es considerava com un dels enemics principals del "Régimen", sobretot perquè no eren aigua clara, parlaven massa de llibertat en les opcions temporals. Potser el motiu inicial d'aquella desconfiança falangista era el fet que cap membre de l'Opus Dei havia anat al front de Rússia amb la División Azul (no perquè els faltessin ganades a alguns d'ells, però potser hi va tenir alguna cosa a veure el fet que mossèn Escrivà demanés pregàries per tal que ningú hi fos acceptat). En qualsevol cas, va ser aleshores que es va posar en marxa el clixé –encara avui viu en determinats àmbits condicionats per l'agressió sistemàtica i duradora d'aquella

maquinària– de considerar l’Opus Dei com un grup compacte, amb interessos polítics, econòmics, estratègics, financers, etc. Però aquesta és una altra història.

---

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/lactitud-dels-de-
lopus-dei-memoria-ingenua/](https://opusdei.org/ca/article/lactitud-dels-de-
lopus-dei-memoria-ingenua/)
(06/04/2026)